

Efterskrift til ”En duel”

”En Duel” er en rammehistorie, hvor en unavngiven fortæller beretter om et aftenselskab, og hvor en af deltagerne, fortællerens barndomsven, den tidligere officer Dam, efterfølgende fortæller sin historie.

Selskabet udgør et repræsentativt udsnit af dansk middel- og overklasse: En ung journalist, en ingeniør, en overretssagfører (hvad der i dag svarer til en landsretssagfører), en grosserer, den hjemvendte officer, en ung dame samt fortælleren, hvis erhverv ikke nævnes.

Om ham skinner visse forhold dog igennem: Han er jævnaldrende med officeren, altså midaldrende. Han er ungtkarl og har levet et beskedent liv. Han tænker langsomt. Og han har sine traditionsbestemte normer og principper vedrørende pligt og lovlighed. Han er kort sagt indbegrebet af en småborger.

I både rammefortællingen og i officerens historie er *sunde instinkter* et nøglebegreb. Hvis man i dag overhovedet taler om sunde instinkter, er det vel i forbindelse med enkeltindviders kost, helse- og motionsvaner eller mentale tilstand. Men der var en tid, hvor man uden at blinke talte om et folks, en nations, en races eller en klasses sunde eller mindre sunde instinkter. ”En Duel” er fra denne tid, og den kan bl.a. læses som en satirisk kommentar til dette begreb.

Den joviale sagfører påberåber sig ”Nationens sunde Instinkter”. Efterfølgende henholder officeren sig hertil, idet han hævder, at man i Danmark har ”Instinkterne, den sunde Sans” – og at han i sin ’duel’ egentlig havde handlet på vegne af dette sunde danske folk.

Da det endelig afsløres, at officeren ikke har overlevet en duel, men har begået et mord, krakelerer fortællerens verdensbillede i komiske selvmodsigelser. På den ene side må et mord jo bestemt straffes, på den anden side vil han ikke angive Dam. På den ene side har han angiveligt et gennemtænkt ”Pligtforhold til Øvrigheden”, på den anden side byder hans

samvittighed ham ikke at foretage sig noget. Og han indser, at også han selv har potentialet til i en given situation at blive morder. Derfor foretager han sig bekvemt nok ingenting.

Som i ”Dødskamp”, ”Onkel Peters Penge” og flere andre tidlige Nexø-fortællinger udstiller ”En Duel” småborgerlige normer og lader dem blive udfordret af grumme beretninger om selvmord og mord. Normerne og idealerne viser sig at være ganske bøjelige.

”En Duel”, til hvilken Nexø udgav et forarbejde i 1902, forelå i sin endelige form i 1905, hvor den udgjorde en af de i alt fem fortællinger i *Mulds kud. Anden Samling*. Alle fem vidner om, at Nexø i denne periode var mindre optaget af sociale end af psykologiske spørgsmål. I hans to forrige samlinger havde nogle af fortællingerne skildret bornholmsk og spansk proletarliv med en vis social indignation. Men af underklasseskildringer er der intet i *Mulds kud. Anden Samling*. Denne samling ligner til gengæld de to foregående ved sin nihilistiske grundholdning.

Henrik Yde